

A máriafalvi késő gótikus stílusú Mária mennybevétele plébániatemplom

A Máriafalvát elsőként említő okleveles adat 1388-ból származik. Ekkor a borostyánkői uradalmat, s ennek részeként a „Menhard” (Meinhard) néven említett települést Luxemburgi Zsigmond Kanizsai János (1350 k. - 1418) esztergomi érsek és királyi kancellár részére adta zálogba. Az 1392-ben kelt borostyánkői adománylevéllel Mária királynő ajándékaként az uradalom az érsek és testvérei, Miklós és István tulajdonába került.

A falut később Marcharstorff (1464), Marcherstorf (1576), a népnyelvben leggyakrabban felbukkanó Moristorf (1674) és Mariastorf (1697) néven említik.

Temploma dr. Valter Ilona kutatásai szerint egy a mainál kisebb román kori egyházi épületet foglal magába. Erre utal a gótikus szentély déli oldalán lévő két támpillér között látható elfalazott félköríves ajtónyílás, amely a korábbi kori templom déli bejárata lehetett. A 2000-2001-ben végzett talajradaros kutatás megerősíti egy régebbi templom alapfalának meglétét.

A templomot két jól elkülöníthető periódusban emelték. Elsőként 1400 körül a szentély épült meg. A 15. század utolsó negyedére készült el a későgótikus templomhajó a déli lépcsőtornyokkal, a befejezetlen nyugati homlokzat a timpanonnal (a rajta olvasható felirat 1409-ből vagy 1490-ből származik) az északi oldalhoz csatlakozó sekrestye az alatta lévő osszáriummal (csontházzal), a szentségház az 1483-as felirattal (a szentségház eredeti kovácsoltvas ajtaja az Eisenstadti Egyházmegyei Múzeumban található), illetve a szentségtartó fülke az északi falban.

A templomhajó boltozatát egyszerűsített formában készítették el, eredetileg talán egy háló- vagy csillagbordás boltozatot terveztek. A keresztbordás boltozat a 15. sz. utolsó negyedében már szokatlan és régimódi. (Talán tervmódosításra került sor?) A karzatmellvéden található öt évszám – 1400 az építés kezdete, 1409 a hajó megnagyobbítása, 1666 a barokkosítás, 1882 a regótizálás, és 1899 a regótizálás befejezése – az 1899-es kifestéskor kerültek fel. Adelheid Schmeller-Kitt művészeti topográfiájában a máriafalvi templomot a déli és nyugati homlokzat részletei alapján a kirschlagi és a wienerneustadti templomokkal hozta kapcsolatba.

A vizitációk

Hogy milyen volt a templom állapota az ellenreformációtól a regótizálásig, a Canonica Visitatio (Egyházlátogatási jegyzőkönyvek) beszámolóiból tudjuk.

Különösen Kazó István vasvári prépost 1697-ből származó vizitációja szolgál sok információval: A templom cseréppel fedett és beboltozott, a kórus kazettás famennyezetét kivéve. A nyugati portál fölött egy fa harangtorony található, amelyben két harang lakik. A temetőt kőből készült kerítés veszi körül. Említést érdemel még az a nyolc régi, fából készült táblakép, amelyek talán egy gótikus szárnyasoltár maradványai lehetnek. A templomnak három tetszetős oltára van, közöttük a legszebb a főoltár a dicsőséges Istenanya képével.

Batthyány József vasvári prépost 1757-es vizitációjából kiderül, hogy a templomot 1724 és 1741 között renoválták. Ekkor boltozták be a kórust és Batthyány Kristóf gróf (1637-1687) ekkor készítette a márványozott díszű „Mária Mennybemenetele” főoltárt. Ismét megemlíti a két mellékoltárt, amelyeket pompás barokk munkaként írnak le.

A korábban a győri egyházmegyéhez tartozó Máriafalva 1777-ben az újonnan alapított szombathelyi egyházmegye része lett. Az első szombathelyi megyéspüspök, Szily János vizitációja megerősíti, hogy a kórus modern, barokk boltozattal rendelkezik, a templomhajó boltozata pedig régi, azaz gótikus. A templom jó állapotban van. A visitatio említ egy öt regiszteres orgonát, valamint egy fából készült huszártornyot, amely a tető közepén helyezkedik el és restaurálásra szorul. Gróf Batthyány Antal (1762-1828) ezt a tornyot a kórus fölé áthelyeztetette volna. Az 1812-es vizitáció a tornyot romosként említi, végül 1832-ben felújították. Joseph Christian Auracher von Aurach 1825-ös feljegyzése a templom nyugati oldala fölött említ

egy tornyot, amely 1849. január 28-án egy tűzvészben a harangokkal és a tető nagy részével együtt megsemmisült.

A főoltár felújítására 1864-ben került sor. Rómer Flóris (1815-1889) régész és művészettörténész 1876-ban a templomot rossz állapotban találta és teljes körű restaurálását tartotta szükségesnek.

Regótizálás (1882 -1899)

1874-1903 között Baumgartner Alajos volt Máriafalva plébánosa, aki kezdeményezte a templom regótizálását és ezzel a restaurálásra szoruló templomot megmentette. A plébánia Historia Domusában évről évre aprólékosan beszámolt a hatalmas munka menetéről és a sok nehézségről. Baumgartner plébános úr a magyar királyi kultusz- és oktatási minisztertől, Trefort Ágostontól kérvényezte a templom restaurálását. A miniszter 1878-ban Steindl Imrét, a Budapesti Műszaki Egyetem művészettörténeti és építészeti professzorát, a magyar parlament későbbi építőjét bízta meg a tervezési munkákkal.

1880-ban adták ki a templom restaurálását elrendelő miniszteri rendeletet. A tényleges munkák 1882-ben kezdődtek. A nyugati homlokzaton új balkont alakítottak ki, amely fölött egy mérműves rózsablak és három kisebb körablak helyezkedik el. Az erkély és a rózsablak közé 1883-ban Szűz Mária szobrot állítottak. Ugyancsak 1883-ban készült el a horganylemezzel fedett, fiatornyokkal gazdagon díszített huszártorony a tetején kereszttel. Steindl a historizmus szellemében neogótikus átépítést szeretett volna. Ennek érdekében eltávolították a barokk kiegészítéseket – a szentély boltozatát és az oltárokat – és szerkezeti változtatásokat eszközöltek. A kórusban egy hálóbordás boltozatot alakítottak ki. Mindkét lépcsőtornyot egy-egy szinttel megemelték és új, a tető oromzata fölé nyúló toronysisakkal látták el. A déli bejáratnál elbontották a szélfogót, a sekrestye ablakát és a déli kaput pedig neogótikus stílusban alakították át.

A színes majolikából készült neogótikus főoltár – középen trónoló Madonna a gyermek Jézussal, balról Szent Erzsébet, jobbról Assisi Szent Ferenc – 1884-ben készült el. 1888-ban nyerte el mai formáját a szószék, amelyet Szent Lukács, Szent Márk, Szent Máté, Szent János evangélista, valamint Szent Péter és Pál apostolok ábrázolásával díszítettek. A főoltár, szószék és a keresztelőmedence magyar pécsi Zsolnay Kerámiagyárból származik, amely művészettörténeti szempontból egyedülálló Európában.

A szombathelyi Peppert Nándor 1886-ban építette az egy manuális orgonát pedállal és új regiszterekkel, amit valószínűleg 1941-ben Gamba 8' regiszterrel egészítettek ki. A szószék hangvetője Bártfárol (a mai kelet szlovákiai Bartdorf) származik, 1887-ben készítették. A keresztelőkút kovácsoltvas fedele, a főoltár előtti rács, valamint a sekrestyéhez vezető lépcső korlátja Budapesten készült 1888-ban. A déli homlokzat üvegablakait Steindl tervei alapján Róth Miksa készítette ugyanebben az évben. Az ablakokon Szent Imre herceg, Szent Márton püspök, Árpád-házi Szent Margit, valamint Szent Gellért püspök, Szent István király és Szent Adalbert püspök ábrázolásai láthatóak.

Miután a templombelső elkészült, Hidasy Kornél megyéspüspök (1882-1900) megbízásából 1888. október 27-én Stegmüller Károly címzetes apát, szombathelyi kanonok szentelte fel a templomot. 1889. október 19-én szentelték fel a mellékoltárt. A 18. század közepéről származó, gyermek Jézussal ábrázolt Szent József oltárkép, amelyet Batthyány Franciska grófnő adományozott, már az 1850-es tűz után került a templomba. 1899 májusában kezdte meg a budapesti festő, Glaser János a templom kifestését, és a munkát két hónap alatt be is fejezte. 1902-ben áldották meg a keresztút stációit. A terrakotta képek egy francia cégtől származnak, amelyeket a Müller cég festett. A neogót átalakítás munkáit az egyházi alaptól finanszírozták.

További renoválások

1929-ben az egész templomot újból kifestették. 1972-ben felújították a huszártornyot. 1991 és 1995 között a templom átfogó felújításon esett át, melynek során kinyitották és újraüvegezték a szentély északi oldalán lévő befallazott ablakokat. A fából készült, új szembemiséző oltárt, az ambórt és a papi széket 2005-ben Thomas Resetarits burgenlandi szobrászművész készítette. 2008 és 2010 között, P. Mag. Alfons Jestl CSsR plébános ideje alatt a majolika berendezéseket – a főoltárt, a szószéket és a keresztlő kutat – Csáki Klára pécsi restaurátor újíttotta föl. Az orgona teljes körű renoválását a Bodem cég végezte 2013-ban. A szentségházat 2023-ban restaurálták.

Kiadja a Mariasdorfi Római Katolikus Plébánia, Kirchenstraße 15, 7431 Bad Tatzmannsdorf
Tel: 03353/8289 E-Mail: badtatzmannsdorf@rk-pfarre.at www.pfarrebadtatzmannsdorf.at